

Vergaderjaar 2023–2024

30 252

Toekomstvisie agrarische sector

31 239

Stimulering duurzame energieproductie

Nr. 170

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKWALITEIT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 juni 2024

In juli 2021 is het investeringsfonds duurzame landbouw (IDL) van start gegaan als een pilot ter ondersteuning van land- en tuinbouwbedrijven die omschakelen naar een integraal duurzame bedrijfsvoering, bijvoorbeeld naar kringloop-, biologische- of natuurinclusieve landbouw. Bij het IDL kunnen boeren financiering onder gunstige voorwaarden aanvragen voor investeringen die zij doen bij een integrale omschakeling. Op basis van de ervaringen uit de pilotfase, advies uit de evaluatie van het eerste pilot jaar en input vanuit de beoordelingscommissie heb ik in de zomer van 2023 aangekondigd¹ om binnen het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw een structureel IDL op te zetten. Ik ben zeer verheugd dat de uitwerking hiervan inmiddels voltooid is en ik een budget van 130,8 mln. euro, inclusief uitvoeringskosten, beschikbaar kan stellen. Hierbij informeer ik u over de uitwerking van dit structurele IDL en ga ik in op de stand van zaken van andere onderdelen van het omschakelprogramma.

Terugblik Pilot Investeringsfonds Duurzame Landbouw

Het doel van de in 2021 begonnen pilot was het opdoen van ervaring met het sturen op doelen, het toetsen of het fonds en de aantrekkelijke leenvoorwaarden aan de verwachtingen van boeren voldoet en de gewenste investeringen op gang brengt die bijdragen aan het bereiken van natuur- en milieudoelen.

De pilot is tweemaal verlengd en liep tot 31 december 2023. Het fondsvermogen is tijdens de looptijd opgehoogd naar in totaal 31 mln. euro. Gedurende de pilot zijn er 194 IDL-aanvragen binnengekomen bij het Nationaal Groenfonds, de fondsbeheerder. Van deze aanvragen voldeden er 113 aan alle voorwaarden. Met een gemiddelde omschakeling van 290.000,- euro per bedrijf is de verwachting dat het volledige fondsvermogen van de pilot wordt uitgezet. In combinatie met verplichte cofinan-

¹ Kamerstuk 30 252, nr. 125

ciering zorgt de pilotfase IDL voor 142 mln. euro aan investeringsplannen voor de omschakeling naar duurzame land- en tuinbouw. Omdat de achtergestelde lening banken meer zekerheid biedt wordt het voor hen aantrekkelijker om toch investeringen in verduurzaming die ze aanvankelijk in een (te) hoog risicoprofiel classificeren, te (mede)financieren. Met dit resultaat bewijst het IDL haar grote toegevoegde waarde voor boeren die willen omschakelen.

Vormgeving structureel fonds

Op basis van de ervaringen uit de pilotfase, advies uit de evaluatie van het eerste pilot jaar en input vanuit de beoordelingscommissie heb ik besloten het IDL voort te zetten en daarvoor in totaal een budget van 130,8 mln. euro, inclusief uitvoeringskosten beschikbaar te stellen. Daarbij behoud ik grotendeels de kenmerken en voorwaarden zoals in de pilot² met daarbij aanpassing op de onderstaande punten:

- Openstelling van het structurele fonds voor in elk geval 10 jaar (van juni 2024 tot juni 2034) met een mogelijkheid tot een verlenging van 5 jaar. Door te kiezen voor een openstelling van 10 jaar bieden we boeren in omschakeling langdurige zekerheid die nodig is voor de landbouwtransitie.
- Het beheer en de uitvoering van het IDL ligt gedurende deze periode bij het Nationaal Groenfonds (GRF).
- Op advies van de evaluatie en passend binnen de Europese steunkaders wordt de maximale leensom verhoogd van 400.000 euro naar 500.000 euro in totaal per landbouwonderneming, de overige financiële modaliteiten van de omschakelling worden voortgezet. Door de maximale leensom te verhogen vergroot ik de potentiële doelgroep van het IDL.
- Gezien het belang van jonge landbouwers (<40 jaar) voor de sector en om hen te ondersteunen in de transitie kies ik om jonge landbouwers met een hoger steunpercentage te ondersteunen van maximaal 70%. Dit percentage is hoger dan de 60% voor reguliere omschakelingen.
- De beschikbare middelen worden revolverend ingezet om zo de hoeveelheid leningen die in totaal wordt verstrekt te maximaliseren.
- Beoordeling van de verduurzamingsplannen zal plaatsvinden aan de hand van een beoordelingscommissie en algemeen beschikbare KPI-informatie. Het werken met KPI's in de landbouw is beleidsmatig en commercieel volop in ontwikkeling. Naar gelang de ontwikkeling van KPI's krijgt deze informatie een grotere rol in de beoordelingsmethodiek. Een grotere rol voor KPI's ondersteunt bij het objectiveren van de beoordeling.

Andere onderdelen Omschakelprogramma

Het omschakelprogramma zoals dat is vormgegeven in 2020³ bevat ook een drietal andere regelingen:

- Module bedrijfsplanvouchers (onderdeel van de Subsidiemodule Agrarische Bedrijfsadvisering en Educatie hierna de Sabe-regeling).
- Module demonstratiebedrijven (onderdeel Sabe-regeling).
- Borgstellingsmodule voor Omschakeling.

Deze regelingen zijn complementair aan het IDL, zodat boeren die duurzame investeringen willen doen, kunnen leren van ervaringen van andere ondernemers, begeleiding kunnen krijgen bij het opstellen van een bedrijfsplan, en aanvullende ondersteuning kunnen aanvragen voor werkkapitaal.

² Kamerstuk 35 334, nr. 163

³ Kamerstuk 35 334, nr. 126

De module bedrijfsplanvouchers biedt boeren de mogelijkheid om met behulp van een onafhankelijke agrarische adviseur een bedrijfsplan op te laten stellen gericht op omschakeling naar duurzame landbouw. Hiervoor worden vouchers beschikbaar gesteld, die boeren kunnen aanvragen. Met dit bedrijfsplan is het mogelijk voor een boerenbedrijf financiering aan te vragen bij het IDL. In 2021 is de module bedrijfsplanvouchers voor het eerst opengesteld. Tot nu toe zijn er drie openstellingen geweest, waarbij circa 1200 bedrijfsplanvouchers zijn aangevraagd.

De module demonstratiebedrijven is eveneens onderdeel van de Sabe-regeling en gaat uit van het principe dat boeren andere boeren leren over omschakeling naar duurzame landbouw. Deze module ondersteunt boeren die hun kennis willen en kunnen delen in de vorm van praktijkdemonstraties op het eigen bedrijf over het omschakelen en verduurzamen van hun bedrijf. De aanvrager moet zelf al (grotendeels) omgeschakeld zijn en als inspiratievoorbeeld dienen. De kennis en ervaring van boeren is belangrijk en wordt zo ingezet om andere boeren te informeren en inspireren. Op dit moment zijn zo'n dertig demonstratiebedrijven actief. Eind 2023 is deze module voor een tweede keer opengesteld door de RVO.

De Sabe-regeling is opgenomen in het GLB/NSP voor de periode 2023–2027. In deze periode zullen nog meerdere openstellingen volgen. Ook de provincies maken gebruik van een eigen module demonstratieactiviteiten binnen een provinciale model verordening en hebben ook openstellingen voor boeren in de eigen provincie. Ook dit is onderdeel van het GLB/NSP.

De borgstellingsmodule heeft als doel om werkkapitaal beschikbaar te stellen in de periode van omschakeling, om een tijdelijke daling in inkomsten te kunnen opvangen. Deze werkkapitaalregeling is uitgewerkt in de vorm van een specifieke borgstelling onder de Borgstelling MKB-Landbouwkredieten. Deze regeling is beschikbaar voor ondernemers die omschakelen met een lening uit het Pilot-Investeringsfonds. Ook ondernemers die omschakelen naar biologische landbouw, maar geen gebruik maken van IDL kunnen gebruik maken van de borgstelling.

Het IDL biedt in samenhang met de bovengenoemde instrumenten boeren die hun bedrijf willen verduurzamen de mogelijkheid om stappen te zetten. Met het voortzetten van het IDL is geborgd dat boeren tegen aantrekkelijke leenvoorwaarden duurzame investeringen kunnen blijven doen, en blijven bouwen aan een toekomstbestendige sector met een houdbaar verdienmodel.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
P. Adema